

VAROVNÉ SIGNÁLY A ČINNOSŤ PO VAROVANÍ

Jednou z úloh, ktorú plní civilná ochrana v záujme ochrany života, zdravia a majetku obyvateľstva, je varovanie v prípade ohrozenia mimoriadnou udalosťou.

Mimoriadnou udalosťou sa na účely zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov rozumie živelná pohroma, havária, katastrofa alebo teroristický útok. V záujme obmedzenia škodlivých následkov mimoriadnych udalostí na život, zdravie a majetok osôb na ohrozenom alebo postihnutom území na čo najnižšiu možnú mieru, civilná ochrana varuje obyvateľstvo varovnými signálmi:

VŠEOBECNÉ OHROZENIE

dvojminútový kolísavý tón sirén použitý pri ohrození alebo pri vzniku mimoriadnej udalosti, ako aj pri možnosti rozšírenia následkov mimoriadnej udalosti

OHROZENIE VODOU

Šesťminútový stály tón sirén použitý pri ohrození ničivými účinkami vody

Z uvedeného vyplýva, že varovný signál VŠEOBECNÉ OHROZENIE bude v prípade potreby použitý u všetkých mimoriadnych udalostí, s výnimkou varovania pred ničivými účinkami vody.

Predpoklad ničivého účinku vody na našom území má dve príčiny. Prvou je havária na vodnej stavbe a ňou vyvolaná prielomová vlna šíriaca sa v smere vodného toku, postupne zaplavujúca územie v jeho povodí. Druhou sú povodne spôsobené nadmernými, až extrémnymi vodnými zrážkami, v posledných rokoch spôsobovanými globálnymi klimatickými poruchami, s čoraz kratšou časovou periódou ich opakovania a čoraz ničivejšími následkami.

Varovné signály a signál **KONIEC OHROZENIA** sú ihneď po doznení dopĺňané hovorenou informáciou vo vysielaní hromadných informačných prostriedkov (rozhlasové, televízne stanice, miestne informačné prostriedky obce). Informácia obsahuje:

- deň a hodinu vzniku alebo skončenia ohrozenia,
- údaje o zdroji ohrozenia,
- údaje o druhu ohrozenia,
- údaje o veľkosti ohrozeného územia,
- základné pokyny pre obyvateľstvo.

V období vojnového stavu a vojny sa dvojminútovým kolísavým tónom vyhlasuje aj ohrozenie v prípade možného vzdušného napadnutia územia štátu. V takomto prípade doplnková slovná informácia obsahuje:

- vymedzenie územia, pre ktoré je ohrozenie vyhlásené,
- výraz „**Pozor**, vzdušný poplach“.

Z uvedeného vyplýva, že v období vojnového stavu alebo vojny dvojminútový kolísavý tón sirén môže obyvateľstvo varovať buď pred mimoriadnou udalosťou alebo pred možným vzdušným napadnutím. Rozlíšenie je dané obsahom doplnkovej slovnej informácie.

Hlasitá skúška varovných sirén je vykonávaná jedenkrát mesačne a to vždy druhý týždeň v mesiaci v piatok o dvanástej hodine.

Varovanie obyvateľstva v civilnej ochrane je predmetom informačného systému civilnej ochrany, konkrétne hlásnej služby, ktorej úlohou je zabezpečiť včasné varovanie obyvateľov a vyrozumenie osôb činných pri riešení následkov mimoriadnej udalosti a obcí o ohrození alebo o vzniku mimoriadnej udalosti. Okrem civilnej ochrany majú povinnosť varovať svojich zamestnancov a obyvateľstvo v pásme ohrozenia aj prevádzkovatelia vodných stavieb a objektov vyrábajúcich, skladujúcich alebo iným spôsobom manipulujúcich s nebezpečnými látkami. Táto povinnosť vychádza z analýzy územia, ktorá predstavuje posúdenie nebezpečenstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti s ohľadom na zdroje ohrozenia a vyhotovujú ju orgány štátnej správy ako súbor dokumentov v textovej a grafickej forme, pre územie v ich pôsobnosti. Toto sú tzv. autonómne systémy varovania.

Varovný signál

VŠEOBECNÉ OHROZENIE

VAROVANIE OBYVATEĽSTVA PRI OHROZENÍ ALEBO VZNIKU MIMORIADNEJ UDALOSTI, AKO AJ PRI MOŽNOSTI ROZŠÍRENIA NÁSLEDKOV MIMORIADNEJ UDALOSTI

Tón sirén 2 – minútový kolísavý tón sirén

Varovný signál

OHROZENIE VODOU

VAROVANIE OBYVATEĽSTVA PRI OHROZENÍ NIČIVÝMI ÚČINKAMI VODY

Tón sirén 6 – minútový stály tón sirén

Signál

KONIEC OHROZENIA

KONIEC OHROZENIA ALEBO KONIEC PÔSOBENIA NÁSLEDKOV MIMORIADNEJ UDALOSTI

Tón sirén 2 – minútový stály tón sirén bez opakovania

Potreba varovať vlastné obyvateľstvo obce, v prípade školy zamestnancov školy a žiakov, pri vzniku mimoriadnej udalosti spôsobenej vlastnou činnosťou alebo v blízkom susedstve školy, vyzadáva mať svoj vlastný varovný systém. Ten pozostáva z riadiacej, organizačnej a technickej časti. Riadenie a organizovanie činnosti pri varovaní prebieha, tak ako všetka činnosť vynútená mimoriadnou udalosťou, na základe spracovanej dokumentácie civilnej ochrany a skúseností nadobudnutých pri cvičeniach a nácviokoch v rámci vykonanej prípravy na civilnú ochranu.

Technické prostriedky používané na varovanie môžu byť rôzne. Podľa možnosti to môže byť napríklad vlastná siréna, rozhlas, iné akustické, mechanické alebo optické prostriedky varovania. Na trhu so zariadeniami, produkujúcimi legislatívou upravené varovné signály, je prístroj GSV0*CO*1 (generátor signálov varovania obyvateľstva), ktorý po pripojení na mikrofónny vstup rozhlasového zariadenia a jednoduchou manipuláciou umožňuje spustenie zvoleného signálu. Navyše generuje aj signál „HORÍ“. V prípade, že obec nemá vlastný rozhlas, je na účel varovania alebo pri účelových cvičeniach, vhodné použiť prenosný megafón ER 66, ktorý tiež generuje vyššie uvedené varovné signály. Súčasťou dokumentácie CO obce – ako ste sa dozvedeli aj v revue 2/2005 – je plán varovania obyvateľstva a žiakov školy, ktorý pozostáva z textovej a grafickej časti.

Činnosť obyvateľstva po varovaní

V prípade varovania, vzhľadom na charakter mimoriadnej udalosti, okolnosti v akých sa ohrozené osoby nachádzajú a pokyny, ktoré vydajú odborné orgány, bezprostredne nasleduje vykonanie ochranných opatrení.

Predpoklad dosiahnutia čo najvyššej miery úspešnosti ochranných opatrení spočíva predovšetkým v prevencii, teda v informáciách a návykoch získaných v teoretickej a praktickej príprave v rámci účelových cvičení.

V priamej závislosti od úrovne vykonanej prípravy je možné očakávať primeranú úroveň psychického stavu a odolnosti ohrozených a mieru akceptovania príkazov a pokynov pri vykonávaní ochranných opatrení.

Jedným z cieľov prípravy na civilnú ochranu je teda vhodne volenou formou postupne dosiahnuť potrebnú úroveň psychickej odolnosti obyvateľstva pri reakcii na krízovú situáciu. To znamená, aby v prípade zaznenia varovného signálu, pri uvedomení si vlastného ohrozenia, nevyvolávali a nepodliehali chaosu a panike, aby zachovali pokoj a rozvahy.

V záujme toho, aby sme predišli škodlivému konaniu, vyvolanému skratovou reakciou s nepredvídateľnými následkami, je nevyhnutné viesť občanov k tomu, aby získali tieto **odporúčané základné návyky**:

Príklad činnosti pri mimoriadnej udalosti s únikom nebezpečnej látky:

- zaznie varovný signál „Všeobecné ohrozenie“,
- následne je v hromadných informačných prostriedkoch odvysielaná doplnková slovná informácia,
- občania, v závislosti od existujúcich okolností, dostanú pokyny prostredníctvom obecného rozhlasu, na vykonanie opatrení:

individuálnej ochrany

- po vydaní prostriedkov individuálnej ochrany (maska) túto musia mať neustále pri sebe pripravenú na použitie (v pohotovostnej polohe). Na povel si masku nasadia do ochrannej polohy,
- ak nie je dostatok času na výdaj masiek alebo ak masky nie sú k dispozícii, na ochranu dýchacích ciest a očí pred vniknutím nebezpečnej látky použijeme improvizovaný prostriedok individuálnej ochrany (napríklad navlhčenú textíliu),

koľektívnej ochrany (v závislosti od časového faktora)

- premiestniť sa a zostať v určených uzavretých miestnostiach, v horných poschodiach, zúčastniť sa pri vykonávaní opatrení na zabránenie vniknutiu nebezpečnej látky dovnútra uzatvoreného priestoru (uzavrieť všetky okná, dvere, vypnúť klimatizáciu, vetranie, utiesniť klimatizačné, vetracie otvory, špáry na oknách, dverách akýmkoľvek dostupným materiálom),
- **evakuácia** organizovane opustiť byt v rámci krátkodobej (do 72 hodín) alebo dlhodobej evakuácie (viac ako 72 hodín) do bezpečného priestoru mimo oblasti ohrozenia určeným smerom, pri použití štandardného (maska) alebo improvizovaného prostriedku individuálnej ochrany,

hygienickej očisty – po zasiahnutí povrchu tela nebezpečnou látkou túto odstrániť – okamžite v rámci čiastočnej hygienickej očisty umytím zasiahnutých miest čistou, pokiaľ možno teplou vodou a saponátom. Na tento účel je potrebné mať pripravené primerané množstvo vody a tampónov.

- po opustení územia zasiahnutého nebezpečnou látkou, v rámci úplnej hygienickej očisty, v zariadení civilnej ochrany na tento účel určenom (miesto hygienickej očisty, dezaktivácie, špeciálnej očisty alebo stanica hygienickej očisty).

Realizácia prvkov individuálnej ochrany a koľektívnej ochrany sa navzájom nevyklučujú ale sa dopĺňajú.

Ukrytie počas pôsobenia nebezpečných látok sa uprednostňuje pred evak uáciou.

Dôležité upozornenia:

- zbytočne netelefónovať, ani v stálej ani v mobilnej telefónnej sieti, nakoľko tieto sú intenzívne využívané zložkami integrovaného záchranného systému pri riadení a organizovaní záchranných prác,
- ochranná maska (lícnica s ochranným filtrom) a improvizované prostriedky individuálnej ochrany všetkých druhov zabezpečujú len dočasnú ochranu dýchacích ciest a tráviaceho ústrojenstva pred účinkami NL (čiastočnú ochranu pred účinkami biologických nebezpečných látok (NbioL) a biologických prostriedkov (BP)),
- ochranná maska a improvizované prostriedky individuálnej ochrany sú použiteľné len na únik z pásma bezprostredného ohrozenia únikom NbioL a použitím BP (napr. v prípade bioterorizmu).